

A Mátra Múzeum piócagyűjteménye (Hirudinea) II.

JUHÁSZ PÉTER–KOVÁCS TIBOR–AMBRUS ANDRÁS

ABSTRACT: (Leech collection of the Mátra Museum (Hirudinea) II.) This paper provides data of 27 species from 98 sampling places from 26.06.1999 to 24.05.2002. The collection of museum increased with two new species: *Glossiphonia verrucata*, *Italobdella ciosi*. Among the rare species *Trocheta riparia* from Kerca and Nagy-réti-patak is remarkable.

Cikkünkben a Mátra Múzeum piócagyűjteményének gyarapodásáról számolunk be. Az anyag és módszer leírását lásd az első részben (JUHÁSZ et al. 2001). A fajok meghatározásához NESEMANN (1997) és NEUBERT, NESEMANN (1999) munkáit használtuk. A nevezéktan és a rendszer tekintetében az utóbbi publikációt vettük alapul.

Az adatsorban szereplő 27 faj 98 gyűjtési pontról származik az 1999.06.26.-tól 2002.05.24.-ig terjedő időszakból. A múzeum gyűjteménye két új fajjal gyarapodott: *Glossiphonia verrucata*, *Italobdella ciosi* (JUHÁSZ and BÉKÉSI in press).

Néhány nagyobb folyóknak faunájának megismeréséhez számos faj adataival sikerült hozzájárulnunk. Ilyen az Ipoly (*Theromyzon tessulatum*, *Glossiphonia complanata*, *Hemiclepsis marginata*, *Helobdella stagnalis*, *Piscicola geometra*, *Caspiobdella fadejewi*, *Erpobdella nigricollis*, *Erpobdella octoculata*, *Erpobdella vilnensis*) a Rába (*Glossiphonia complanata*, *Hemiclepsis marginata*, *Piscicola haranti*, *Caspiobdella fadejewi*, *Erpobdella nigricollis*, *Trocheta cylindrica*, *Dina punctata punctata*) és a Tisza (*Hemiclepsis marginata*, *Piscicola geometra*, *Piscicola haranti*, *Caspiobdella fadejewi*, *Haemopis sanguisuga*, *Erpobdella octoculata*, *Dina apathyi*).

Az anyagban számos ritka faj új adata, illetve új lelőhelye szerepel: *Glossiphonia verrucata*, *Placobdella costata*, *Batracobdelloides moogi*, *Piscicola haranti*, *Trocheta cylindrica*, *T. riparia*, *Dina apathyi*, *D. punctata mauchi*. Közülük kiemelendő a csak Ausztriából (Burgenland) és hazánkból ismert *Trocheta riparia*. Gyűjtéseink során két új vízfolyásból sikerült kimutatnunk a Hetés területén: Kercaszomornál a Kercából és Szentgyörgyvölgynél a Nagy-réti-patakból.

Rövidítések: AA=Ambrus András, BI=Benkőházi István, GW=Wolfram Graf, JP=Juhász Péter, KBZs=Kovácsné Benkő Zsuzsanna, KD=Kovács Dóra, iKT=idősebb Kovács Tibor, KT=Kovács Tibor, KV=Kavrán Viktória, ND=Nagy Dezső, SzÁ=Szász Ágnes, VA=Varga András, VR=Varnyu Richárd.

A gyűjtött anyag faunisztikai adatai

Glossiphoniidae

Theromyzon tessulatum (O. F. Müller, 1774) – Aggtelek: Vörös-tó, 1999.09.26., 1, AA – Ipolydamásd: volt határátkelő, Ipoly, 2001.08.07., 1, AA, JP, KT, KV – Kishódos: Klastrom-földek, mocsár, 2002.05.24., 1, JP, KT, – Rajka: Ördög-sziget, sekélytavak, 2000.07.19., 1, AA, KD, KT; 2000.09.07., 1, AA, KT – Zalavár: madármegfigyelő torony, Zala, 2000.09.06., 1, AA, KT.

Glossiphonia complanata (Linnaeus, 1758) – Dióskál: Bárándi-patak, 2001.06.26., 1, AA – Dunasziget: Sérfenyő-Cikola közti híd, Gazfűi-holt-Duna, 2000.07.19., AA, KT – Fehérgyarmat: nábrádi út, Pünkösd-csatorna, 2002.05.23., 1, JP, KT – Fülesd: 491-es út, Tapolnak-főcsatorna, 2002.05.23., 1, JP, KT – Hajdúnánás: görbeházaí út, Hortobágy, 2000.09.27., 1, KT, VA – Ipolydamásd: volt határátkelő, Ipoly, 2000.09.29., 1, AA, KT, KV – Ipolytarnóc: Káposztás, bukó, Ipoly, 2000.03.01., 1, iKT, KT – Kazincbarcika: Szuha a Sajóba torkolásnál, 2001.08.03., 1, KT, ND, VA – Kispáti: nemesgulácsi út, Eger-víz, 2001.07.19., 4, JP, KT – Magosliget: Batár, 2002.05.24., 1, JP, KT – Nádudvar: Borsós-halom, Alsó-Kadarcs-csatorna, 2002.04.10., 1, KT, VA – Magyar: szatmárcsekei út, Holt-Túr, 2002.05.23., 1, JP, KT – Rábatapona: koroncói út, Rába, 2000.11.15., 1, AA, KT – Raposka: lesencetomaji földút, Kétöles-patak, 2001.07.19., 1, JP, KT; lesencetomaji földút, Tapolca-patak, 2001.07.19., 1, JP, KT – Sajóecseg: boldvai út, Sajó, 2001.08.03., 1, KT, VA – Sárvár: 84-es út, Rába, 2001.08.23., 1, AA, KT – Szakonyfalu: Ágnes-forrás, Grajka-patak, 2000.06.06., 1, AA, KT – Tiszavasvári: Keresztfai-dűlő, Hortobágy, 2000.09.27., 1, KT, VA – Zalaszentgyörgy: kávési út, Zala, 2000.03.15., 2, AA, KT – Zalavár: madármegfigyelő torony, Zala, 2000.09.06., 1, AA, KT; Zalavári-víz, 2000.09.06., 3, AA, KT.

Glossiphonia concolor (Apáthy, 1883) – Mosonmagyaróvár: 86-os út, Lajta, 2000.05.10., 1, AA, Ilonczai Tamara.

Glossiphonia nebulosa Kalbe, 1964 – Dunaszeg: strand, Mosoni-Duna, 2000.07.19., 1, AA, KD, KT – Nádudvar: Tsz, Köseley, 2002.04.10., 2, KT, VA.

Glossiphonia paludosa (Carena, 1824) – Pórszombat: Téglagyár, Turti-patak, 2000.03.15., 1, AA, KT.

Glossiphonia verrucata (Fr. Müller, 1844) – Lipót: Kemping, Lipóti-morotva, 2002.05.24., 1, Gulyás Pál., Kaszonyi Pál.

Hemiclepsis marginata (O. F. Müller, 1774) – Balatonederics: 71-es út, Edericsi-patak, 2001.07.19., 1, JP, KT – Fehérgyarmat: 491-es út, csatorna a város szélénél, 2002.05.23., 1, JP, KT – Ipolytarnóc: Káposztás, bukó, Ipoly, 2000.10.13., 2, iKT, KT – Izsák: Kolon-tó, 2000.05.09., 8, AA – Sárvár: 84-es út, Rába, 2001.08.23., 1, AA, KT – Tiszabecs: strand, Tisza, 2000.06.03., 1, KT – Tiszavasvári: Keresztfai-dűlő, Hortobágy, 2000.09.27., 1, KT, VA; Szennyvíztisztító-telep, Keleti-főcsatorna, 2000.09.27., 2, KT, VA – Vörs: Diás-sziget bejáróval szembeni stég, Zala, 2000.09.06., 1, AA, KT – Zalavár: madármegfigyelő torony, Zala, 2000.09.06., 1, AA, KT.

Placobdella costata (Fr. Müller, 1846) – Izsák: Kolon-tó, 2001.05.30., 1, AA.

Helobdella stagnalis (Linnaeus, 1758) – Gyöngyös: MÉH telep, Külső-Mérgecs-patak, 2002.05.14., 1, KT, VA – Ipolydamásd: volt határátkelő, Ipoly, 2001.08.07., 1, AA, JP, KT, KV – Ipolytarnóc: Káposztás, bukó, Ipoly, 2000.10.13., 3, iKT, KT – Ipolytölgyes: Malom-szög, Ipoly, 2000.09.29., 1, AA, KT, KV – Kazincbarcika: Szuha a Sajóba torkolásnál, 2001.08.03., 3, KT, ND, VA.

Batracobdelloides moogi Nesemann et Csányi, 1995 – Zalavár: madármegfigyelő torony, Zala, 2000.09.06., 1, AA, KT; Zalavári-víz, 2000.09.06., 4, AA, KT.

Alboglossiphonia hyalina (O. F. Müller, 1774) – Panyola: Szikra Tsz, Öreg-Túr, 2002.05.23., 1, JP, KT.

Piscicolidae

Piscicola geometra (Linnaeus, 1761) – Ipolydamásd: volt határátkelő, Ipoly, 2001.06.28., 1, JP, KT, KV – Ipolyszög: Ipoly, 1999.08.05., 1, KT – Ipolytarnóc: Káposztás, bukó, Ipoly, 2000.10.13., 1, iKT, KT – Ipolytölgyes: Malom-szög, Ipoly, 2001.05.29., 1, JP, KT – Ipolyvece: Ipoly, 1999.08.05., 1, KT – Nádudvar: Borsós-halom, Alsó-Kadarcs-csatorna, 2002.04.10., 1, KT, VA – Magyar: szatmárcsekei út, Holt-Túr, 2002.05.23., 1, JP, KT – Panyola: Szikra Tsz, Öreg-Túr, 2002.05.23., 1, JP, KT – Raposka: lesencetomaji földút, Tapolca-patak, 2001.07.19., 1, JP, KT – Sarkad: cukorgyár DK 1 km, Fekete-Körös, 2000.10.15., 2, AA, OP – Szentgotthárd: Lapincs, 1999.07.01., 1, AA, KBZs, KT – Tiszafüred: Kalmár-part, Tisza, 2001.06.15., 2, KBZs, KD, KT – Tiszavasvári: Szennyvíztisztító-telep, Keleti-főcsatorna, 2000.09.27., 1, KT, VA – Zalaszentgyörgy: kávési út, Zala, 2000.03.15., 2, AA, KT.

Piscicola haranti Jarry, 1960 – Bodonhely: kisbabóti út, Rába, 2000.11.15., 1, AA, KT – Panyola: Szikra Tsz, Öreg-Túr, 2002.05.23., 2, JP, KT – Szakonyfalu: Rába, 2000.06.06., 1, AA, KT – Tiszafüred: Kalmár-part, Tisza, 2001.06.15., 1, KBZs, KD, KT – Zalaszentgyörgy: zalacsébi út, Szél-víz, 2000.03.15., 1, AA, KT.

Caspiobdella fadejewi (Epshtein, 1961) – Berzék: Szemere-legelő, Hernád, 2000.05.15., 1, KT, VA – Bodonhely: kiskabóti út, Rába, 2000.11.15., 2, AA, KT; 2001.06.25., 2, AA – Bőcs: sajládi út, Bársonyos, 1999.08.27., 3, KT, VA; 1999.10.13., 3, KT, VA; 2000.05.15., 2, KT, VA – Csákánydoroszló: ivánci út, Rába, 2002.03.08., 1, AA – Edelény: Markovicstanya, Bódva, 2000.05.15., 1, KT, VA – Gávavencsellő: Lomos, Tisza, 2001.06.18., 1, AA, JP, KT – Gesztely: 37-es út, Hernád, 2000.09.12., 1, KT, VA – Győr: M1-es út, Rába, 2000.06.09., 1, AA – Ipolydamásd: volt határátkelő, Ipoly, 1999.08.05., 2, KT; 2000.09.29., 1, AA, KT, KV; 2001.05.29., 2, JP, KT; 2001.06.28., 1, JP, KT, KV – Ipolytölgyes: Malom-szög, Ipoly, 1999.08.05., 2, KT; 2000.09.29., 2, AA, KT, KV; 2001.05.29., 1, JP, KT – Kazincbarcika: Betonüzem, Sajó, 2001.08.03., 1, KT, ND, VA; Szénesztályozó, Sajó, 2001.08.03., 1, KT, ND, VA – Körmend: 86-os út, Rába, 2001.07.11., 1, AA, KT; 2001.08.23., 1, AA, KT; 2001.09.30., 1, AA, KT; 2002.04.16., 1, AA, KT, GW – Rábahídvég: 8-as út, Rába, 2000.08.15., 1, AA, JP, KT, PS; 2001.06.08., 1, AA, JP, KT; 2001.08.23., 2, AA, KT – Rábakecöl: kenyerei út, Rába, 2000.11.15., 4, AA, KT – Rábapatoná: koronói út, Rába, 1999.06.30., 2, AA, KBZs, KT; 2000.04.30., 1, KBZs, KD, KT SzÁ – Sárvár: 84-es út, Rába, 1999.06.30., 1, AA, KBZs, KT; 1999.11.25., 2, AA, JP, KT, VR; 2000.03.16., 1, AA, KT; 2001.07.11., 1, AA, KT; 2001.08.23., 1, AA, KT – Szécsény: Pösténypusztá, Ipoly, 2000.10.13., 4, iKT, KT – Szentgotthárd: Lapincs, 1999.07.15., 1, AA, KT; 2000.04.11., 1, AA, KT; 2001.09.29., 1, AA, GW, KT, Ignac Sivec: rábafüzesi út, Rába, 1999.08.09., 1, KT – Tiszabecs: strand, Tisza, 2000.02.28., AA, Csányi Béla, JP, KV – Tiszaszederkény: Sajó a Tiszába torkolásnál, 2001.07.16., 1, KT, VA – Vámosmikola: Ipolyon innen dűlő, Ipoly, 1999.08.05., 1, KT; 2000.09.29., 1, AA, KT, KV; 2001.06.28., 1, JP, KT, KV – Várkesző: szanyi út, Rába, 1999.06.30., 3, AA, KBZs, KT – Velemér: Szentgyörgyvölgyi-patak, 1999.07.15., 1, AA, KT – Zebegény: hajóállomás, Duna, 2001.05.29., 1, JP, KT.

Italobdella ciosi Bielecki, 1993 – JUHÁSZ and BÉKÉSI (in press): Ordas: 1540-1536 Rkm, Danube, 15. 09. 1999, 1, collected from bream, J. Békési;

Haemopidae

Haemopsis sanguisuga (Linnaeus, 1758) – Kesznyéten: Nagyállás, mocsár, 2001.07.16., 1, KT, VA – Kisapáti: nemesgulácsi út, Eger-víz, 2001.07.19., 1, JP, KT – Lesencetomaj: Gubacs, Lesence, 2001.07.19., 1, JP, KT – Máriaujfalu: Hársas-tó, 2000.06.06., AA, KT – Nyíregyháza: Kőlapos, szikes sekélytő, 2000.04.24., 1, BI, KT – Rakamaz: 38-as út, Tisza, 2000.05.18., 1, AA, KV – Tornaszentjakab: Ny, mocsár a Sas-patak mellett, 2002.04.21., 1, VA.

Hirudo medicinalis Linnaeus, 1758 – Hegyhátszentjakab: víztároló a Magyarórsdi-patakon, 2000.06.22., 1, AA – Zalavár: madármegfigyelő torony, Zala, 2000.09.06., 1, AA, KT.

Hirudo verbana Carena, 1820 – Nyíregyháza: Kőlapos, szikes sekélytő, 2000.04.24., 1, BI, KT.

Erpobdellidae

Erpobdella nigricollis (Brandes, 1900) – Fehérgyarmat: Birhó-erdő, Öreg-Túr, 2002.05.23., 2, JP, KT – Ipolydamásd: volt határátkelő, Ipoly, 2000.09.29., 1, AA, KT, KV – Ipolytarnóc: Káposztás, bukó, Ipoly, 2000.03.01., 2, iKT, KT; 2000.10.13., 4, iKT, KT – Kocsord: 471-es út, Kraszna, 2000.06.26., 2, AA, KT, KV – Nógrádszakál: Párizs-patak szurdoka, Ipoly, 2000.10.13., 2, iKT, KT – Penyige: Gőgő-Szenke, 2001.08.16., 2, AA, KT – Rábapatoná: koronói út, Rába, 1999.06.30., 2, AA, KBZs, KT – Sárvár: 84-es út, Rába, 1999.11.25., 1, AA, JP, KT, VR; 2000.09.06., 1, AA, KT – Szécsény: Pösténypusztá, Ipoly, 2000.10.13., 1, iKT, KT – Várkesző: szanyi út, Rába, 1999.06.30., 2, AA, KBZs, KT; 1999.08.10., 1, KT – Vörs: Diás-sziget bejáróval szembeni stég, Zala, 2000.09.06., 1, AA, KT – Zalavár: madármegfigyelő torony, Zala, 2000.09.06., 4, AA, KT; Zalavári-víz, 2000.09.06., 2, AA, KT.

Erpobdella octoculata (Linnaeus, 1758) – Csörötnek: kondorfai út, Huszászi-patak, 2000.06.06., 1, AA, KT – Ipolytarnóc: Káposztás, bukó, Ipoly, 2000.10.13., 1, iKT, KT – Izsák: Kolon-tó, 2000.05.09., 2, AA – Kazincbarcika: Betonüzem, Sajó, 2001.08.03., 2, KT, ND, VA – Kisapáti: nemesgulácsi út, Eger-víz, 2001.07.19., 3, JP, KT – Nádudvar: Tsz, Kösely, 2002.04.10., 1, KT, VA – Nógrádszakál: Párizs-patak szurdoka, Ipoly, 2000.10.13., 1, iKT, KT – Penyige: Gőgő-Szenke, 2001.08.16., 1, AA, KT – Pórszombat: Téglagyár, Turti-patak, 2000.03.15., 1, AA, KT – Szécsisziget: Kerka, 2000.07.10., 2, AA – Tiszabecs: strand, Tisza, 2000.06.03., 1, KT – Tiszabercel: komp, balpart, Tisza, 2000.08.24., 1, AA, JP, KT, KV – Zalalövő: 86-os út, Zala, 2000.03.15., 1, AA, KT – Zalaszentgyörgy: kávási út, Zala, 2000.03.15., 1, AA, KT – Zalavár: madármegfigyelő torony, Zala, 2000.09.06., 2, AA, KT.

Erpobdella testacea (Savigny, 1822) – Vörs: Diás-sziget bejáróval szembeni stég, Zala, 2000.09.06., 1, AA, KT.

Erpobdella vilnensis Liskiewicz, 1925 – Csepreg: vízmű, Répce, 2000.07.20., 1, AA, KD, KT – Felsőnyárad: Kővágó, Szuha, 1999.09.09., 2, KT, VA – Gyöngyös: MÉH telep, Külső-Mérges-patak, 2002.05.14., 3, KT, VA – Gyöngyöshalász: ipari vasút hídjá, Külső-Mérges-patak, 2002.05.14., 1, KT, VA – Jósvalfó: Jósvalfó vendéglő, Jósval,

1999.06.26., 1, JP, KT – Kazincbarcika: Szuha a Sajóba torkolásnál, 2001.08.03., 1, KT, ND, VA – Lesencetomaj: Gubacs, Lesence, 2001.07.19., 1, JP, KT – Nemti: Nagy-patak a Zagyvába torkolásnál, 1999.11.18., 1, iKT, KT – Nógrádszakál: Párizs-patak szurdoka, Ipoly, 2000.10.13., 1, iKT, KT – Parádsasvár: Fekete-tó D 150 m, Áldozó-patak, 2000.04.08., 1, KT – Répcevis: Répce, 1999.07.14., 1, AA, KT – Szécsény: Pösténypuszta, Ipoly, 2000.10.13., 1, iKT, KT – Veszprém: Viadukt, Séd, 2001.06.26., 1, AA, Turcsányi István – Zalaszentgyörgy: kávási út, Zala, 2000.03.15., 3, AA, KT.

Trocheta cylindrica Örley, 1886 – Bodonhely: kisbabóti út, Rába, 2000.04.30., 1, KBZs, KD, KT SzÁ – Bőcs: sajlóádi út, Bársonyos, 1999.08.27., 1, KT, VA – Zalavár: Bukó, Zala, 2000.04.18., 1, AA.

Trocheta riparia Nesemann, 1993 – Kercaszomor: Kerca, 2001.06.07., 1, AA, JP, KT; 2002.04.16., 1, AA, KT – Szentgyörgyvölgy: Felsőfarkasi, Nagy-réti-patak, 2000.04.12., 1, AA, KT.

Dina apathyi Gedroyc, 1916 – Lenti: 75-ös út, Kerka, 2000.03.15., 1, AA, KT – Tiszabecs: Batár torkolat, Tisza, 2000.06.27., 1, AA, KT, KV – Tiszaköröd: sarkantyú, Tisza, 2000.06.27., 1, AA, KT, KV.

Dina lineata (O. F. Müller, 1774) – Nyíregyháza: Bálint-bokor, Simai-főfolyás, 2000.04.23., 2, BI, KT; Kőlapos, szikes sekélytó, 2000.04.24., 2, BI, KT – Tornaszentjakab: Ny, mocsár a Sas-patak mellett, 2002.04.21., 1, VA.

Dina punctata punctata Johansson, 1927 – Mosonmagyaróvár: 86-os út, Lajta, 2000.07.19., 1, AA, KD, KT – Szentgotthárd: rábafüzesi út, Rába, 2000.04.11., 1, AA, KT – Vág: kemenesszentpéteri út, Rába, 2000.06.07., 1, AA, KT – Zebegény: hajóállomás, Duna, 2000.09.29., 4, AA, KT, KV; 2001.08.07., 1, AA, JP, KT, KV.

Dina punctata mauchi Nesemann, 1995 – Mosonmagyaróvár: feketeerdei út, Mosoni-Duna, 1999.07.01., 1, AA, KBZs, KT; 2001.06.08., 1, AA, JP, KT.

Irodalom

JUHÁSZ, P., KOVÁCS, T. and AMBRUS, A. (2001): Leech collection of the Mátra Museum (Hirudinea). – Miscnea zool. hung. 13 (2000): 37–45.

JUHÁSZ, P. and BÉKÉSI, J. (in press): *Italobdella ciosi* Bielecki, 1993 a new leech species from Hungary (Hirudinea: Piscicolidae). – Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 26: 00–00.

NESEMANN, H. (1997): Egel und Krebsigel Österreichs. – Sonderheft der Ersten Vorarlberger Malakologischen Gesellschaft, Rankweil, 1–104.

NEUBERT, E. and NESEMANN, H. (1999): Annelida, Clitellata: Branchiobdellida, Acanthobdellea, Hirudinea. – Süßwasserfauna von Mitteleuropa Band 6/2. Spektrum Akademischer Verlag, Heidelberg, Berlin, 1–178.

Péter JUHÁSZ
Water Resources
Research Centre, Plc.
H-1095 BUDAPEST
Kvassay J. u. 1.
E-mail: juhaszp@vituki.hu

Tibor KOVÁCS
Mátra Museum
H-3200 GYÖNGYÖS
Kossuth L. u. 40.
E-mail: koati@matavnet.hu

DR. András AMBRUS
Fertő-Hanság National Park Directorate,
H-9435 SARRÓD
Rév, Kócsagvár
E-mail: a_ambrus@yahoo.com